

Ny nordisk skole udelukker dannelse og nordisk tradition

Af Thomas Astrup Rømer, lektor

Ny nordisk skole I 2011 lancerede undervisningsminister Christine Antorini sin **Ny Nordiske Skole**. Udgangspunktet var et efterskrift til Lars Olsens bog **Uddannelse for de mange**, hvor Antorini sammen med SF'eren Nanna Westerby gør op med 90ernes reformpædagogik til fordel for en uddannelsespolitisk tilgang, der skal fremme konkurrenceevne og social lighed. Steen Nepper Larsen skrev en anmeldelse i **Dansk Pædagogisk Tidsskrift** og i en kronik i **Information**, hvor han kritiserede efterskriftet for at mangle globalt udsyn og dannelsesmæssig og kundskabsmæssig tyngde. Projektets politiske gren kan man læse om på en stort anlagt hjemmeside under undervisningsministeriets ressource.

Det er en spændende ide at diskutere skole i omegnen af de nordiske skoletraditioner sammen

med en række intellektuelt og praktisk og administrativt orienterede uddannelsesfolk. I herværende indlæg vil jeg dog argumentere for, at Ny Nordisk Skole repræsenterer en eksklusion af enhver form for dannelse og nordisk skoletradition.

Dialoggruppens sammensætning

Vi kan starte med at se på selve dialoggruppen. Der sidder 23 kompetente mennesker inden for hver deres provins. Men der er noget galt. Problemet er, at ingen af disse mennesker nogensinde har interesseret sig for blot en eller anden version af en nordisk skoletradition. Tværtimod tager de fleste, hvis de overhovedet nævner forhold vedrørende skolens formål, udgangspunkt i den internationale konkurrence, det globale arbejdsmarked eller økonomisk vækst. Nogle af udvalgets medlemmer er mellemledere fra kommuner og ministerier, hvor de har lært at acceptere politiske præmisser, der ikke har lydt

// Ingen i dialoggruppen har interesseret sig for, hvad man kan kalde for en nordisk skoletradition."

Thomas Astrup Rømer er lektor i pædagogisk filosofi på DPU, Århus Universitet

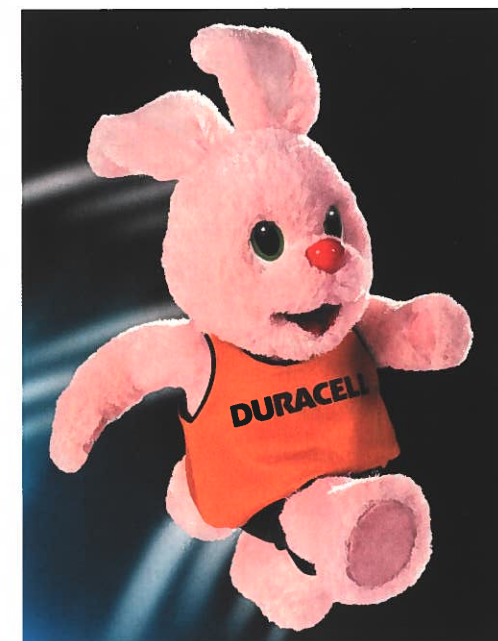

nordisk i mange år i den omegn. Andre er dygtige praktikere, som forsøger at få materien til at fungere, og dansk pædagogisk tradition er heldigvis rundt omkring i praktikernes indlæg indbygget som et udtalt og tavst gen.

Udskifter dannelse med evidens

Ingen af de intellektuelle i udvalget går ind i en gentænkning af danske og nordisk skoletraditioner. Den eneste professor i udvalget mener endda, at vi bør forlade dannelsesbegrebet, fordi det hører til i Dansk Folkeparti og i stedet sætte "det globaliserede arbejdsmarked" som pædagogisk ideal. Og de tre professionshøjskolerepræsentanter glimrer heller ikke med deres interesse for nordeuropæisk pædagogik for nu at sige det mildt. Tværtimod har de sagt i diverse kronikker, at vi skal af med det normative og i stedet gå fra holdninger til evidens, og med det syn har man lagt sig direkte under Pisa-paradigmet.

Lars Goldschmidt, direktør i Dansk Industri, sidder i dialoggruppens formandsstol. På Goldschmidts blogindlæg optræder ordet "fremragende" 16 gange, og læreridealet angives som en "motiveret duracell-kanin". Og formålet med det hele er: "Vores virksomheder skal være bedst i global konkurrence. Vores institutioner, skoler og uddannelser skal sikre, at børn og unge er ikke bare veluddannede, men bedst uddannede, og klar til at indgå i udfordrende fælles-

skaber i fremragende virksomheder i global konkurrence"

Derudover sidder der i udvalget en række ledere og mellemledere fra kommuner, erhvervsliv, professionshøjskoler etc. Ingen af dem har talt for eller om nordiske traditioner. Ingen. Og sådan kunne jeg fortsætte. Så af de 23 dialoggruppemedlemmer er der ingen med kærlighed til eller kendskab til nordisk skoletradition, og indimellem er det ligefrem fjendskab.

” På Goldschmidts blogindlæg på hjemmesiden angives læreridealet som en ”motiveret duracell-kanin”.

Udvalget mangler humanister og reformpædagoger

Men er der ingen historikere, filosoffer, teologer, litterater, forfattere etc. med i udvalget? Folk fra en humanistisk tradition? Folk, der arbejder på den dannelsesorienterede scene i vores offentlighed? Folk der har skrevet om alle de spændende mennesker og ideer, som har skabt vores pædagogiske institutioner? For få år siden udkom f.eks. en bog, der hed ”At komme til sig selv – 15 danske dannelsesestænkere”. Her skriver en lang række forfattere om dannelsesbegreber hos Løgstrup, Grundtvig, Jakob Knudsen, og Georg Brandes. Er der ikke en af disse forfattere med i udvalget; eller folk der står bag andre og lignende udgivelser? Nej, tænk igen – og det er virkelig forskrækkeligt, som nationaldigteren ville have sagt – det er der overhovedet ej.

Men er der så dygtige didaktikere og samfundsbevidste reformpædagoger i udvalget? Folk der ved noget om europæisk pædagogik i bredere forstand? Kirsten Krogh Jespersen fx, som er en vores iltre og dygtige reformpædagoger, som ikke blot blæser med de nye administrative vinde og taler om, at alt skal være ”fremragende” og som skriver glimrende lære- og debatbøger til lærerstuderende? Eller Gerd Lütken, der har skrevet Litteraturens veje, litteraturhistorien for en hel generation af gymnasieelever? Nej, udvalget har så vidt jeg kan se ingen seminarielærere af den gode skole, kun professionshøjskolerektorer, der på trods af deres fremskudte position ingen beskyttelsessans har.

Og hvorfor er der ingen repræsentanter for den frie skoles tradition. Ingen af vores dygtige højskolefolk? Der hvor hele Norden emmer som bare pokker. Det er da fuldstændigt utilgiveligt. Jørgen Carlsen fra Testrup højskole, Thorstein Balle fra Grundtvigs Forum eller Jens Horn fra den Rytmske Efterskole i Baaring fx, og mange andre?

PISA-faglighed bliver det vigtigste

Dialoggruppens arbejde resulterede i et manifest, der blev præsenteret på årets sorøsmøde, og med ovenstående in mente er det ikke så sært, at manifestet var rensset for overvejelser over formål og dannelse. På mødet sørgede diverse politikere for, at den nordiske dannelsesstradition alligevel blev nævnt, hvilket fik formanden for Dansk lærerforening Jens Raahauge til at ånde lettet op, men siden er dannelsen i bedste faldt glemt og i værste fald talt ud af banen i det ene avisindlæg efter det andet fra forskellige dialoggruppemedlemmer. Så Raahauges lettelse var uden grund.

Undervisningsministeren gør et stort nummer ud af, at hun ikke snakker så meget om ranglister, men det skal man ikke lægge noget i. For det første nævnes ”det globaliserede arbejdsmarked” som det pædagogiske ideal i mange sammenhænge, for det andet er de kundskaber, der altid nævnes, netop pisakundskaberne, og for det tredje er pisa-listen dominerende i alle mulige sammenhænge til Antorinis begejstring.

Pædagogik afvikles

Man bør f.eks. ikke glemme, at Antorini og dialoggruppen blindt har accepteret forslaget om nedlæggelse af det eneste deciderede nordiske element i læreruddannelsen, nemlig faget Kristendom, Livsoplysning og Medborgerskab. Faget udgør simpelthen resterne af en dansk og nordisk dannelsesstradition, som forbinder politisk teori, social indignation og en mild kristen ånd. Også her måtte politikere fra højre og venstre gribe til handling for at redde læreruddannelsens dannelseselementer, men der var ingen fra Ny Nordisk Skole, der markerede sig. Tværtimod modtog Antorini den rapport, der lå til grund, med internet-transmitteret begejstring. Den pågældende rapport var også skrevet med PISA-listeplacering, der er ingen henvisning til nord-europæiske traditioner, og måske vigtigst af alt

” Dialoggruppens arbejde var rensset for overvejelser over formål og dannelse.”

står rapporten for en omdirigering af faget ”pædagogik” til en slags ”professionsrettede kompetencer”. Denne afvikling af pædagogik er imod hele den nordeuropæiske dannelsesstradition, og den foretages med reference til Niklas Luhmanns systemteori, som denne har været fremført her i landet af professor Jens Rasmussen.

Fra velfærdsstat til konkurrencestat

Næsten samtidig udkom en såkaldt taskforce-rapport om børnehaver, hvis formål var at undersøge, med Niels Egelund i spidsen, hvordan børnehaverne kunne bidrage til en højere PISA-placering i skolerne. Rapporten indledes med en graf over, hvordan børnehaver kan bidrage til økonomisk vækst, og på næste sider er der en neurologisk beskrivelse af børns hjernesynapser. Altså en pædagogik, der er helt økonomisk og neurologisk begrundet. Også dette synspunkt er milevidt fra nordeuropæisk pædagogisk tradition (Egelund 2012). Som et sidste eksempel kan man nævne, at Kommunernes Landsforening i deres skolepolitiske oplæg, Nysyn på Skolen, opererer med en højere pisaplacering som det vigtigste kvalitetskriterium (blandt tre), og mon ikke de mange kommunalfolk i dialoggruppen tager udgangspunkt heri? (KL 2010)

Endelig har BUPL udgivet hæftet Ny nordisk pædagogik. Her er de vigtigste bidragsydere Ove Kaj Pedersen, konkurrencestatsteoretikeren par excellence, Jens Rasmussen, der stod bag overgrebet på dannelse i læreruddannelsen og redaktør for pædagogernes fagtidsskrift VERA, Claus Holm, der i sin artikel ”hvad er livsduelighed” taler for, at vi bør forlade velfærdsstatens fokus på dannelse og demokrati til fordel for konkurrencestatens nye ideal: Det opportunistiske individ (Holm 2012). For det andet er der kommet et temanummer af tidsskriftet Kognition og Pædagogik om Ny Nordisk Skole. Også her tales der allerede i indledningen om konkur-

rencekraft, innovation og pisa-undersøgelser, og der er ikke en eneste artikel der diskuterer nordisk pædagogisk tradition.

Så Ny Nordisk Skole er kun på overfladen et pædagogisk projekt. Det har ikke noget som helst at gøre med politiske, kulturelle eller etiske idealer. Det har blot noget at gøre med, hvordan vi kan udvikle ”soldater i nationernes konkurrence”, som Ove Kaj Pedersen kalder det i sin bog Konkurrencestaten, altså effektivisere vores skoler på udvalgte kvantitative mål som faglige ranglister og gennemførelsesprocenter, så man kan sikre konkurrenceevnen og ligheden i samfundet.

Et eksempel på en nynordisk pædagogik

Hvad er det nordiske så? Der er mange muligheder, men her er en påmindelse til inspiration: Allerede før krigen talte man faktisk om en ”nynordisk skole”. Denne ide fostredes af en kreds omkring CPO Christiansen, som var forstander på Grundtvigs Højskole fra 1934 til 1951, og man ønskede at etablere et alternativ til nazismens racemæssigt definerede nordiskhed. Grundtvigianismen i dens mest almindelige versioner er nemlig en sammentænkning af kristendom, græsk filosofi, mytologi og oplysningstid, som fik et stærkt antiracistisk præg i de nynordiske kredse. Man mente, man kunne identificere et særligt nordisk demokrati omkring oldtidens tingsteder. Et udtryk, der stadig lever i vores ”folketing”, et sted hvor nye ”ting” kommer til syne og bliver fælles. Disse folkelige og offentlige drøftelser, som viste sig ved tingstedet, blev efterfølgende undertrykt af enevælden og kristendommen, men selv i denne epoke levede det danske landsbyfællesskab forholdsvist frit under godsejerens og kirkens overopsyn.

Det var Grundtvig og traditionen efter ham, der fik øjnene op for, at et nordisk folkedemokrati var åndeligt forbundet med de oprindelige vikingeting, nu besjælet af kristendommen og omkran-

”Kommunernes Landsforening opererer med en højere PISA-placering som det vigtigste kvalitetskriterium.”

set af oplysningstidens indsatser. Kernen i denne ”tingen”, der kom til syne som offentlig folkelighed, var skoletanken. Derfor opstod ideen om folkehøjskolerne og om et nordisk universitet, som skulle ligge i Göteborg, og som skulle anskue det ”almenmenneskelige fra et nordisk synspunkt”. Ja, man var faktisk kommet langt med at udarbejde det organisatoriske grundlag for både en grundskole og et universitet. Det var ideer som disse, som CPO Christiansen tog fat i og omfortolkede i samklang med den tids humanistisk videnskab. To af hans udgivelser hed ligefrem ”nordisk i 1000 år” og ”den nynordiske undervisningsreform” (Christiansen 1941 og Arnfred 1942).

Kunst, videnskab og moral

Det hele handlede om folkelighed, fortællinger, historie, videnskab, kunst og fællesnordisk universitet, og på Christiansens skole myldrede det med lærere og elever fra de nordiske lande, der dyrkede både det fælles og det ejendomme- lige i en gensidig forstærkende proces. Ja, man havde endda udviklet en filosofi om, at jo mere

man undersøgte udviklede landenes og menneskenes kulturelle særegenhed, desto stærkere fællesskab ville man få. Man talte for en fordybelse i de kulturelle, nationale og menneskelige ejendommeligheder og for altings myldrende tilblivelse over det hele.

Pædagogikkens spørgsmål i den nynordiske tradition er altså ikke: Hvordan kan vi gøre dig til en innovativ soldat i konkurrencestaten? Men derimod: Hvem er du, og hvordan kan du blive til noget unikt i vores tradition og fællesskab? Det fælles er forskellige sammenhænge mellem det nationale, det nordiske, det europæiske og det mondiale (vs. det globale), og det handler slet ikke om økonomi, men om menneskets og menneskehedens kunstneriske, videnskabelige og moralske vekselvirkninger. Denne ”tilblivelsesfilosofi” finder man også hos den fremtrædende belgiske uddannelsesfilosof Gerd Biestas ideer, så der er ikke noget der er gammeldags her.

Ud med Grundtvig, Clausen og Hausgaard

Studerer man denne rige nordiske tradition, får man helt ondt i maven, når man læser om alle de ”fremragende duracellkaniner”. En af årsagerne til at det nordiske er degenereret så meget, kan man finde i ministerens forhold til Grundtvigianismen. Hendes afsked med SF var nemlig begrundet i en protest mod de grundtvigianere, som prægede SF i 1980’erne. Hun kæder simpelthen deres EU-modstanden og Grundtvig sammen i det hun kalder for ”et moralsk svigt”, og sidestiller endda denne grundtvigianske fløj med hele den nationale tradition, som man finder den hos Karen Blixen, Jakob Paludan og Kaj Munk, der igen på sit sæt bliver slået i hartkorn med højrepopulisme. På den måde forsvinder både den nationalt sindede litterære tradition og den humanistiske gren af ungdomsoprøret, hvor hun selv nævner Erik Clausen og Niels Hausgaard. I stedet sættes et nyt globaliseret og abstrakt menneske, og det

”Ny Nordisk Skole har ikke noget som helst at gøre med politiske, kulturelle eller etiske idealer.”

er det menneske, der er kernen i Ny Nordisk Skole. Ja, Antorini kritiserer endda CV Jørgensens sang om Computer Charlie for at være alt for akademisk kritisk. Hun vil gerne uddanne nogle flere Computer Charlies (Antorini & Goldschmidt & Dahl 2001 og Antorini 2006 og Antorini 2003).

Fremragende konkurrencedygtige borgere

Antorini selv har da heller ikke den mindste reservation over for den nye teknologi, og denne teknologibegejstring er også en del af Ny Nordisk Skole. Det skal også nævnes, at Lars Goldschmidt, altså ham med duracellkaninerne, var en del af samme opgør, og at han skrev flere indlæg sammen med Antorini. F.eks. hedder det i deres fælles udgivelse *Borgerlige ord efter revolutionen* i 1999: ”Det gælder om at udvikle snedigheden (...) og på enhver måde at støtte udviklingen af den konkurrencedygtige borger”, så man kan blive ”fremragende” og kan slå ”verdensrekorden”. Det kan også bemærkes at Antorini i sit forfatterskab har tunge referencer til systemteorien, der, som allerede nævnt, også står bag de nye læreruddannelsesreformer (Antorini & Goldschmidt m.fl. 1999).

Så Ny Nordisk Skole er ikke en nordisk skole. Det er en globaliseret konsulent-skole, der vil af med de nordiske skoletraditioner, og årsagen er, at de centrale aktører endnu ikke er færdige med et opgør med den humanistiske og reformpædagogiske fløj, der dominerede SF i 1980’erne og den nationaltsindede fløj, der dominerede vores fælles liv før 1968. Ny Nordisk Skole er et opgør med CV Jørgensen og Kim Larsen og Karen Blixen for nu at sige det på den måde.

Litteratur

Antorini, Christine & Goldschmidt, Lars & Dahl, Henrik m.fl. (1999). *Borgerlige ord efter revolutionen*, København: Gyldendal.

Antorini, Christine & Goldschmidt, Lars & Dahl, Henrik (2001). *Det nye systemskifte*, København: Gyldendal.

Antorini, Christine (2003). ”Opgør med helligfranserne”, i Holm, Adam og Smith, Peter Scharff: *Idealisme eller fanatisme – opgøret om venstrefløjen under den kolde krig*, København: Forum.

Antorini, Christine (2006). ”Grundtvig mod min vilje”, i Cappelørn m.fl. (red.): *Alle mine kilder – en samling af foredrag om arven efter Grundtvig og Kierkegaard som kilder til inspiration*, København: Vartov.

Arnfred, Th. (1942). *Den nordiske højskole*, Folklung. Serie: Nordiske kronikker 4.

Biesta, Gert (2009). *Læring retur – demokratisk dannelse for en menneskelig fremtid*, København: Unge Pædagoger.

Christiansen, C.P.O. (1941). *Nordisk i tusind år – tre grundkræfter i Nordens historie*, København: P. Haase & Søns Forlag.

Egelund, Niels m.fl. (2012). *Fremtidens dagtilbud*, København: Undervisningsministeriet.

Holm, Claus (2012). ”Hvad er livsduelighed”, i *Ny Nordisk Pædagogik*, Børne- og ungdomspædagogernes Landsforbund, s.20-24.

Kommunernes Landsforening (2010). *Nysyn på skolen*, København: KL.

Larsen, Steen Nepper (2012) ”Halve sandheder”, i *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, nr. 1.

Olsen, Lars (2011). *Uddannelse for de mange – opskrift på en kulturrevolution*, København: Gyldendal.

Rasmussen, Jens m.fl. (2012): *Deregulering og internationalisering, følgegruppen for ny læreruddannelse*, januar 2012.